

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

НЕРУБАЙСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ЛЦЕЙ № 1 НЕРУБАЙСЬКОЇ
СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Одеса - 2023

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою

Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Протокол № 8 від 23 лютого 2023 р.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Ірина Анатоліївна Княжева

Кандидат педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ Євгенія Василівна Тягнирядно

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник наукових праць / редкол. О.Я.Чебикін та ін. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 264 с.

© Кафедра педагогіки

Університету Ушинського, 2023

©Нерубайський академічний ліцей № 1 Нерубайської сільської ради,
Одеського району Одеської області, 2023

Перспективу подальшого вирішення проблеми інтелектуалізації загальної середньої освіти як умови її розвитку ми вбачаємо в усебічній соціальній підтримці зазначеного процесу; усвідомленні значущості цієї проблеми вчителями загальноосвітніх навчально-виховних закладів, викладачами вишів,

Література

1. Богданович М.В. Методика розв'язування задач у початкових класах. 3-е вид. Київ: Вища школа, 2014. 104 с. .
2. Возник Г.М.Маганюк К.П. Прикладна спрямованість шкільного курсу математики. Київ: Освіта,2014. 80 с.
3. Митник О.Я. Логіка, 2 клас: експериментальний навчальний посібник. 1-е вид. Київ: Початкова школа, 2008. 104 с.
4. Савченко О.Я. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів. 4-те вид. Київ : Освіта, 2020. 176 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І.О.Бартенєва,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки

*Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»*

Актуальність дослідження. Проблема професійної компетентності майбутніх учителів, їх професіоналізм і майстерність у сучасному суспільстві набула дуже великого значення, особливо зважаючи на актуальні соціальні перетворення, зміну освітньої парадигми у зв'язку з новим законом «Про освіту», який має покласти початок реформування української освіти, а також вплинути на усіх учасників освітнього процесу. Актуальними положеннями законопроекту є підготовка людей високої освіченості та моралі, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження

інформаційних технологій, мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці.

Оскільки постійне ускладнення змісту освіти, високий рівень освітніх стандартів, ускладнення проблем виховання, нові прогресивні технології, єдине інформаційне середовище вимагають переосмислення змісту професійної компетентності майбутнього вчителя у процесі модернізації системи освіти відповідно до новітніх досягнень науки, культури й соціальної практики є очевидним і актуальним. Тому проблема професійної компетентності майбутніх фахівців сьогодні є однією з найбільш актуальних на даному етапі розвитку сучасної освіти.

В психолого-педагогічній літературі останнім часом широке розповсюдження одержало поняття «професійна компетентність», яка розглядається дослідниками як:

- сукупність знань і умінь, що визначають результативність праці, обсяг навичок виконання;
- комбінація особистісних якостей, властивостей: комплекс знань і професійно значущих якостей;
- вектор професіоналізації;
- єдність теоретичної та практичної готовності до праці;
- здатність здійснювати складні культуровідповідні види дій тощо [1].

Проблема професійної компетентності у вітчизняній психолого-педагогічній літературі розглядається в різних аспектах Л.С.Виготським, О.М.Леонтьєвим, А.М.Матюшкіним, С.Л.Рубінштейном.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури свідчить про наявність великої кількості підходів до розуміння сутності професійної компетентності майбутнього вчителя, про відсутність єдності у визначенні цього поняття та його змісту, що говорить про складність феномена, який досліджується

Мета статті - розглянути поняття, аспекти та ключові компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя у закладах вищої освіти.

Все сказане дозволяє стверджувати, що професійна компетентність майбутнього вчителя є складним інтегрованим особистісним утворенням, яке базується на взаємозв'язку теоретичної та практичної підготовленості, а також професійно-значущих особистісних якостях, які обумовлюють готовність вчителя до активного виконання педагогічної діяльності.

Зміст професійної компетентності майбутніх учителів визначається освітньо-кваліфікаційною характеристикою, яка представляє собою узагальнені вимоги до теоретичних і практичних знань, умінь і навичок учителя. У нормативно-правових документах висувуються такі основні вимоги:

- забезпечення результативності та якості своєї діяльності;
- гармонізація науково-предметних і світоглядно-методичних, дидактичних, психологічних знань;
- оволодіння сучасним інструментарієм вивчення особистості дитини;
- уміння організувати навчальний процес як педагогічну взаємодію, спрямовану на розвиток особистості, її підготовку до вирішення завдань життєтворчості;
- оволодіння культурою та загальнолюдськими цінностями;
- прилучення до перспективних моделей педагогічного досвіду та набуття власного в різноманітній практиці;
- здатність до творчого пошуку, саморозвитку;
- засвоєння та впровадження нових інформаційних технологій;
- конкурентоспроможність на ринку праці;
- високі моральні якості [3].

Як свідчить аналіз нормативно-правових документів, однією з головних вимог до професійної компетентності майбутніх учителів виступає здатність до творчості та саморозвитку. На нашу думку, ці якості особистості є провідними у професійно-особистісному блоці структури професійної компетентності майбутнього вчителя. Професійно-творчий компонент має включати такі інтегральні характеристики особистості: педагогічна самосвідомість, індивідуальний стиль, креативність, які дозволяють проєктувати та прогнозувати

результати педагогічного процесу, вибирати найефективніші серед багатьох засобів і шляхів його організації, сприяти соціалізації, формуванню загальної культури особистості.

При вивченні методичних дисциплін викладач має зорієнтувати студентів на різні форми діяльності, які передбачають:

1. **Педагогічний тренінг** - відпрацювання вмінь і навичок застосування елементів різних навчальних технологій у роботі зі студентами.

2. **«Мозкова атака»** використовується для прийняття кількох рішень із конкретної проблеми, спонукає студентів розвивати свою уяву та творчість, уможлиблює вільне висловлювання ними власних думок. Мета «мозкової атаки» - зібрати якомога більше ідей щодо конкретної проблеми від усіх студентів упродовж обмеженого часу.

3. **Робота в малих групах** організується для вирішення складних проблем, що потребують колективного обговорення. Використовується з метою формування умінь і навичок діалогічного спілкування, співробітництва, співтворчості.

4. Створення навчально-методичних матеріалів - **портфоліо** (самостійне та колективне), яке передбачає проектування майбутніми вчителями змісту відповідної його складової; обговорення з колегами розроблених навчально-методичних матеріалів та оцінювання, самооцінювання навчальної діяльності студентів щодо створених ними окремих складових і, в цілому, портфоліо.

У процесі навчання майбутній учитель створює свій власний портфоліо з метою оприлюдненого захисту його по закінченні навчання. Під час захисту портфоліо його складові оцінюються як викладачем, так і студентами. У такому випадку оцінка виставляється, враховуючи думку всіх учасників освітнього процесу.

Продуктивний шлях вдосконалення загальнодидактичної підготовки майбутніх учителів і, зокрема, формування дидактичних умінь — залучення студентів до **педагогічних ігор**.

Педагогічна гра — це метод вивчення, освоєння й апробації певних моделей педагогічних дій в імітованій ситуації, вибір їх оптимального варіанту. Для педагогічних ігор характерний момент повернення на попередній ступінь, що дає змогу побачити можливий результат і змінити рішення. Вона наближає навчальний процес до реальних умов, забезпечує перехід від пізнавальної мотивації учіння до професійної, до самоорганізації та саморегуляції дій та діяльності самими студентами.

Педагогічна гра дає змогу не лише аналізувати педагогічні ситуації, а й знаходити педагогічну задачу, розв'язувати її в процесі поки що ігрової діяльності, формувати необхідні уміння.

Під час навчання студентів розв'язування педагогічних задач у процесі ігор, насамперед, з'ясовуються основні етапи, вказується на аналітичні та конструктивні процеси: 1) проектування предметного змісту й форм діяльності, які могли б привести до розв'язання поставленого завдання; при цьому відбувається орієнтація в ситуації та діагностика готовності студентів до діяльності; 2) реалізація найкращого проєкту в безпосередній взаємодії з учнями (студентами, що виконують цю роль); отримання оперативної інформації про успішність дій учнів і організація діяльності над розв'язанням завдання, її оперативна регуляція; 3) підсумкова оцінка досягнутих результатів, їх аналіз і визначення напрямків подальшої роботи.

Формування професійної компетентності - це самоосвітня діяльність майбутніх учителів, складання плану самовдосконалення професійної компетентності, науково-дослідна діяльність, кооперативна професіональна взаємодія з колегами, збір і складання творчого портфоліо, організація майстер-класів.

Удосконалення якості навчання й виховання безпосередньо залежить від рівня підготовки майбутніх педагогів. Безперечно, що цей рівень повинен постійно зростати, і в цьому випадку ефективність різних курсів підвищення кваліфікації, семінарів і конференцій невелика без процесу самоосвіти вчителя. Самоосвіта - потреба творчої та відповідальної людини будь-якого фаху, тим

більше професії з підвищеною моральною й соціальною відповідальністю, якою є професія вчителя.

Доцільно визначити низку умов, що стимулюють професійне зростання майбутнього вчителя й підвищення рівня його професійної компетентності:

- –позитивний духовно-моральний імідж навчального закладу: сприятливі, інноваційно-творчі умови роботи; акцент на інноваційному, творчо-пошуковому компоненті методичної діяльності; особистісно-зорієнтована методична підтримка діяльності вчителя;

- –довіра у колективі, можливість експериментувати, виявляти творчу ініціативу;

- – налагоджена система методичної підтримки вчителя;

- – любов до педагогічної професії, дітей;

- –потреба у самовдосконаленні, зокрема, в самореалізації та самоствердженні; можливість отримати визнання в колективі;

- –систематична самоосвітня діяльність вчителя;

- –навчання на курсах підвищення кваліфікації;

- –участь у проєктах, конкурсах, фестивалях, конференціях, семінарах, педагогічних майстернях, роботі методичних об'єднань, творчих груп тощо;

- –позитивний приклад і вплив учительського середовища;

- –об'єктивна оцінка праці, об'єктивний контроль, атестація;

- –моральне й матеріальне стимулювання [3].

Аналіз умов, що стимулюють професійне зростання педагога дають можливість більш цілісно вивчити процес удосконалення професійно-педагогічної майстерності майбутнього вчителя, розглянути освітню ситуацію в різних аспектах та ракурсах, визначити цілі та завдання, відповідно до яких має відбуватися процес підготовки педагога, а самому ж студенту – визначити власний рівень професійної компетентності, створити індивідуальну траєкторію професійного зростання, спрогнозувати програму саморозвитку та самореалізації, оскільки професійна компетентність майбутнього вчителя – це

результат творчої професійної діяльності, інтегрований показник особистісно - діяльнісної сутності педагога.

Висновки. Професійна компетентність майбутнього вчителя - це складне інтегроване особистісне утворення, в структурі якого представлені когнітивний, операційно-технічний, мотиваційний, професійно-особистісний компоненти, які передбачають результативність педагогічної діяльності, прагнення до творчої праці, здатність реалізувати особистісний потенціал, необхідність професійного зростання та саморозвитку. Реалізація окреслених завдань можлива при наявності у викладача професійної компетентності – інтегрованої якості особистості.

Здійснення професійної діяльності протягом тривалого часу сприяє формуванню професійної усталеності викладача, яка включає наступні компоненти :

- мотиваційний компонент: мотивація на досягнення успіху, готовність брати на себе відповідальність, адекватна самооцінка, упевненість в собі, задоволення діяльністю;
- емоційний компонент: відсутність напруження, страху перед аудиторією, уміння регулювати власні емоційні стани, наявність волевих якостей;
- особистісний компонент: методологічна рефлексія, ідейна спрямованість викладача, швидкість реакції на поведінку аудиторії, працездатність;
- професійно-педагогічний компонент: спеціальні знання з предмета, методичні, психологічно-педагогічні та загальнокультурні знання, уміння приймати педагогічно доцільне рішення в нестандартних ситуаціях, стійка потреба в самоосвіті та самопізнанні [2].

Висновки. Високий рівень розвитку професійно особистісно-ділових якостей, креативності, мотиваційної сфери, ціннісних орієнтацій визначає наявність професійної компетентності викладача закладу вищої освіти. Викладач повинен стати для студентів до певної міри ідеалом високоосвіченої людини, науковця, інтелігента. Викладач – носій знань та культурно-педагогічного

досвіду – повинен постійно працювати над собою, оновлювати свої знання та вміння, щоб не зупинятися на місці, а тим більше не залишатися у минулому, адже він впливає на майбутню діяльність молодих людей, і тим самим визначає розвиток суспільства в цілому.

Література

1. Зязюн І. А. , Крамущенко Л.В., Кривонос І.Ф.. Педагогічна майстерність: підручник. 2-ге вид. доп. і переробл. Київ : Вища школа, 2014. 422 с.

2. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія та практика. Київ: Освіта, 2002. 240 с.

3. Скворцова С.О. Професійна компетентність вчителя: зміст поняття. *Наука і освіта*. 2009. №4. С.93-96.

ЯКІСНА МУЗИЧНА ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТ.

*Музика може змінити світ,
оскільки вона здатна змінити людей.*

Є.Боно

С.О.Коваленко,

заступник директора з виховної роботи

Нерубайського академічного ліцею № 1

Нерубайської сільської ради,

Одеського району Одеської області

Після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну весь світ зміг спостерігати за протистоянням українців. Громадянський опір діє зараз чи не на усіх фронтах, тож мистецтво та культура також не можуть стояти осторонь. Це одні з тих рушійних сил, які дають нам силу в протистоянні, перш за все, за право створювати мистецтво. Це саме та зброя, яка додає нам насаги для руху вперед.